
John Napier (1550. – 1617.)



Otkriće logaritama vezano je uz potrebu za usavršavanjem numeričkih postupaka što je uvjetovano astronomskim istraživanjima. To se otkriće pripisuje škotskom matematičaru Johnu Napieru koji je 1614. objavio knjigu *Mirifici Logarithmorum Canonis Descriptio*.

John Napier je rođen u dvorcu Merchiston u Edinbourghu. Bio je nadaren za prirodne znanosti pa je već kao šesnaestogodišnjak putovao Europom dopunjujući svoje znanje. Izučavajući sfernu trigonometriju tražio je način kako pojednostaviti neke trigonometrijske račune i tako došao na ideju o logaritmima. Suvremenici su Napiera držali “velikanom znanosti.” Po njemu je prozvan jedan krater na vidljivoj strani Mjeseca.

No logaritme je ipak nešto ranije od Napiera uveo u matematiku Švicarac Bürgi (1552. – 1632.) koji je radio u Pragu s Johannesom Keplerom. Ali Bürgi je svoj rad objavio tek 1620. godine.

Prve tablice dekadskih logaritama sastavio je Englez Henry Briggs (1561. – 1630.) pa se i danas ponekad za dekadске logaritme kaže Briggsovi logaritmi. Briggsove su tablice (1624.) sadržavale dekadске logaritme prirodnih brojeva od 1 do 20 000 i od 90 000 do 100 000 i to na 14 decimala. Prazninu je 1629. popunio nizozemski matematičar Adrian Vlacg.

U našim školama već se više desetljeća rabi knjižica *Logaritamske tablice* premda

su je danas već uglavnom potisnula džepna računala. Te tablice sadrže logaritme brojeva od 1 do 10909 na pet decimala. Priredio ih je poznati hrvatski matematičar i pisac više srednjoškolskih udžbenika Juraj Majcen (1875. – 1924.) prema tablicama njemačkog matematičara Oskara Schlömilcha (1823. – 1901.)

* * *

Napierov pijetao

U nekom škotskom selu učestale su krađe a nikako se nije moglo ući u trag lopovu. Nemoćni seljaci su pozvali u pomoć čuvenog Napiera.

Napier je u jednu zatamnjenu prostoriju s dvojim vratima stavio pijetla. Svaki je stanovnik sela trebao ući u prostoriju na jedna vrata, pomilovati pijetla pa izaći iz prostorije na druga vrata.

“Kad lopov dotakne pijetla, pijetao će zakukurikati,” objasnio je Napier.

Seljaci su ulazili i izlazili. Pijetao nije zakukurikao, ali su svi seljaci, osim jednog, imali crne ruke. Napier je naime pijetla namazao čađu, a lopov je ušao i izašao ne usudivši se dotaknuti ga.

